

OOGST

Van der Spek liet zich nooit zien in het dorp. Soms liep zijn zwarte labrador op straat, meestal in de schaduw van de nacht. Dan draafde de oude hond naar de begraafplaats naast de kerk om zijn behoefte te doen. Daar had hij, kort nadat Van der Spek hem in huis had genomen, de langharige teckel van de koster verscheurd, en een week later de bouvier van de schooljuf. De koster en de schooljuf hadden vergeefs bij Van der Spek aan de deur geklopt om hun beklag te doen. Steeds meer honden kwamen 's nachts naar de begraafplaats. Ze kropen en rolden zich op de rug voor de zwarte labrador, terwijl ze met eigenwijze honden snel korte metten maakten.

De tuin achter het huis van Van der Spek was aan de achterkant afgesloten door een ijzeren hek. Ook de achterdeur was beslagen met ijzer, om de deurklink en op de plek waar vroeger misschien een raampje had gezeten. Binnen, meteen rechts van de deur lag het zwarte keldergat. Langs de treden van de trap naar de diepte kroop een weeë, vochtige lucht omhoog. Op enkele van de brokkelige, met gruis bedekte treden kleefden donkerrode vlekken, sommige zompig en vers, andere versleten en bedekt met stof. Uit de vervelozе muren staken de bakstenen als ribben door een huid. In de hoeken van de kelder hingen talloze spinnenwebben, sommige maanden oud. Ritselend schoten ratten door het stro op de grond. Langs de wanden bedekten hoge kasten de muren tot aan het plafond. Aan de kastdeuren hingen zware hangsloten. Midden in de kelder prijkte een lange tafel waaronder twee houten bakken met allerlei gereedschap, van klauwhamers, tot bankschroeven en breekijzers. Een grote cirkelzaag met een roestig zaagblad met rode strepen besmeurd stond in de hoek.

Was het de ochtendzon die me wekte of iets anders? Slaperig knipperde ik met mijn ogen en staarde meteen recht in twee heldere lichtbruine ogen aan de andere kant van de autoruit. Ze tuurden naar binnen op nog geen halve meter afstand, pal boven twee enorme lippen die strak tegen de voortanden lagen, en een platte blauwe neus. Toen ze mijn open ogen ontwaarden, werd het hoofd teruggetrokken van de autoruit en nam normale proporties aan. De mond hing open, het meisje sloeg haar hand ervoor, en de prachtige bronzen ogen keken verschrikt, verward. Haar goudblonde haren hingen in een dikke vlecht over haar schouder.

Ik wilde het portier openen en dit wonderschone wezen aanspreken, maar terwijl ik me verder oprichtte en mijn hersens pijnigde om de juiste woorden in het Frans te vinden, draaide zij zich schielijk om en hobbelde weg. Ze hinkte op twee krukken, geroutineerd en snel, en verdween in een steegje dat langs een heuvel omhoog slingerde, haar ene voet lenig paraderend op een leren slipper, haar andere gestoken in een enorme zwarte laars.

De klok van de kerk sloeg zeven uur. Mijn rugspieren voelden stijf en stram. De hele nacht had ik opgerold als een garnaal op de achterbank van mijn kleine auto geslapen. Ik stapte uit, strekte mijn pijnlijke armen en benen en geeuwde.

Het ritje naar Frankrijk was goed verlopen tot de routebeschrijving, die Maria voor me had uitgetekend, omlijst door plaatsnamen en andere aanduidingen in de hoekige hanepoten van Trudy, was weggewaaid door het open raam van de auto. Zonder aanwijzingen was de reis verworden tot een lange dwaaltocht door de Franse heuvels en dorpjes, langs bochtige, slechts sporadisch verlichte wegen. Vermoeid van het staren naar plaatsnaamborden, vermoeid van het rijden in de bergen met de ene haarspeldbocht na de andere, was ik gestopt, midden op het dorpsplein van een

gehucht waarvan ik de naam niet kende. Midden in de nacht leek het hele dorp diep in slaap en het enige levende wezen dat ik had gezien was een zwarte labrador. Hij had mij gadegeslagen, minutenlang, zo stil, dat ik had getwijfeld of hij wel leefde. Op dat moment was zijn tong langs zijn lippen gegaan, en hij was opgestaan en zelfbewust weggedraafd.

's Ochtends was er geen mens op straat, behalve het mooie wezen dat nu verdwenen was. Lagen de dorpelingen nog te slapen achter die grove stenen muren en houten deuren? Ik besloot de brede steeg in te gaan waar de hond die nacht naar toe gelopen was. Misschien zou ik zijn baas kunnen vinden.

De steeg werd smaller, soms zo nauw, met zulke uitstekende stenen dat de muren elkaar wel leken te raken. Achter een poortje liep een pad steil omlaag naar een groene vallei, om een scherpe bocht verdween een stenen trap omhoog tussen de huizen. De afbladderende verf op de houten deuren en kozijnen was verbleekt en verweerd. Lage ronde poorten van steen leidden naar kleine binnenplaatsen, waar oleanders bloeiden, bougainville langs muren klom, en hier en daar aan de muren bakken met bloeiende madeliefjes en geraniums hingen. Overal waren de luiken en deuren dicht. Hooguit tweeduizend mensen konden hier wonen, maar ze lieten zich niet zien. Geen geluid kwam uit de huizen, en nu liep zelfs geen hond op straat.

De brede steeg kwam uit op een rond plein met kinderkopjes, en daar stond de kerk waarvan de klok geluid had. Naast de kerk lag een begraafplaats, of was het een veldje met stenen, in onzekere patronen bij elkaar geplaatst? Achter een scheve steen zag ik een poedeltje zitten, waakzaam, doodstil. Blij een levend wezen te zien liep ik op hem af en sprak hem aan met lieve woordjes, maar toen ik mijn hand uitstreekte om hem te aaien, veranderde ineens de kop in een grimas van tanden en opgetrokken lippen. Diep uit de hondekeel kwam een zwaar gegrom alsof ik met een grote herder te maken had. Ik bleef staan. "Brave hond," mompelde ik met een ingehouden, diepe stem. "Braaf."

Achter me hoorde ik een auto voorbij rijden en snel keek ik om. De motor had hetzelfde geluid als het hese autootje van mij. Ik had verder geen auto in het hele dorp gezien. Het gebrom dwaalde achter mij in de kronkelige steegjes, werd zachter en flauwer tot het in de verte wegstierf. Ik zag niets. Toen ik me weer naar de scheefgezakte grafsteen wendde, was de poedel verdwenen.

Ik voelde een onbedwingbare aandrang om te plassen. Een tuinbroek is niet makkelijk onopvallend van je kont te trekken, maar in een hoekje dichtbij de omheining vond ik een plek tussen hoge brandnetels en een hoop stenen. Dat luchtte op. Met een kleur op mijn wangen liep ik terug naar het dorpsplein waar de auto stond. Zouden gordijnen bewegen, vingers op de ramen tikken, wijsvingers schudden?

Ineens kwam vanuit een steegje een jongetje rennen, met een houten hondje op wieltjes achter zich aan hobbelen over de keien. Hij stopte abrupt toen hij me zag en deinsde terug. Met grote ogen staarde hij naar me, pakte toen zijn hondje op als om het te beschermen en schreeuwde luidkeels: "Mamán!!"

In het steegje werd een deur geopend en een stevige vrouw met een schort voor vloog naar hem toe en sleurde hem aan een arm naar binnen. Uit haar mond kwamen schorre kreten in onverstaanbaar Frans, en toen ineens duidelijk de woorden "van" en "spek". In een paar seconden waren ze binnen, en de deur werd met een klap dicht geslagen.

Van? Spek? Sprak ze Nederlands? In dit dorp waar blijkbaar geen toerist kwam? Met kloppend hart en een hoofd vol vragen liep ik verder in de richting van het dorpsplein. In het voorbijgaan keek ik naar de muur waarachter het jongetje en zijn

moeder moesten zijn. De luiken waren dicht en er scheen geen licht door de kieren. Ik durfde niet aan te kloppen.

Op het dorpsplein stonden een boom, een houten bankje en daarnaast een telefooncel. Ik kon me de telefooncel en het bankje niet herinneren, mijn auto was de grote blikvanger geweest op het plein. Hij stond er niet meer. Het moest mijn auto zijn geweest die wegreed. Hoe kon dat? Ik had hem toch op slot gedaan? Ik voelde naar de sleuteltjes in mijn broekzak, ze zaten er nog. Ik wilde het niet erkennen, ik hoopte dat ik op het verkeerde plein was, dat ik moest doorlopen, dat ik me vergist had. Maar op het bankje lag mijn slaapzak, als een luie, dronken zwerver in zijn roes, gedrapeerd over mijn koffer. De bank leek te bezwijken onder het gewicht.

Ik pakte de koffer en gooide de slaapzak over mijn schouder. Waar moest ik zoeken? Met weifelende passen liep ik over het plein naar het steegje dat tegenover de brede steeg naar de kerk lag. Was ik maar niet weggelopen van de auto! Nu was het te laat.

De zon kroop langs de hemel omhoog en ik voelde haar hitte op mijn huid toen ik terugkeerde naar het dorpsplein, mijn koffer in de hand en mijn slaapzak over de schouder. Uren had ik tussen de wijnranken gesjokt. Wijnranken met druiven die zwaar aan de struiken hingen, klaar om geplukt te worden. Ik had er een paar geproefd, ze smaakten vol en zoet. Een oude man had me bespied van tussen de ranken. Hij staarde me argwanend aan, en deed alsof hij mijn hinkelende Frans niet verstond. Bij de wijnproeverij die bij de akkers hoorde, speelde een meisje met een pop van blank hout. Het materiaal was zo glad dat het aanvoelde als glad gepolijste beenderen. Het haar van de pop was blond en droog, en dun als mensenhaar. "Elle est tres belle, ma poupée, n'est-ce pas?" zei het meisje steeds weer, en ze verzekerde me dat ze honderden auto's had zien rijden, alle kanten op, zelfs dwars door de wijnranken. Toen ik haar uiteindelijk achterliet, praatte ze verder tegen haar pop.

Op de weg terug naar het dorp passeerde ik een bord met 'Beaulieu'. Dat was in ieder geval iets: ik wist nu in welk dorp ik was gestrand. Stof bedekte mijn kuit en mijn schoenen, en op het moment dat ik op de bank neerzakte, voelden mijn benen als lood. Mijn beide armen waren wreed opgerekt door het dragen van mijn koffer. Ik kon geen stap meer verzetten. Mijn broek plakte aan mijn benen en ik voelde zweet langs mijn nek en mijn rug stromen. Ik maakte de banden van mijn tuinbroek los en trok mijn overhemd uit. Ik kon hem bijna uitwringen. Het oud roze hemd dat ik eronder droeg, kleefde als een tweede huid aan mijn rug.

De zon gleed tergend langzaam over zijn hoogste punt. In mijn koffer vond ik een kaart van Frankrijk en prees mezelf gelukkig dat ik er altijd minstens drie meenam voor het geval er eentje verloren zou gaan. Ik spreidde de kaart uit op de tegels. Maar hoe ik ook tuurde, ik kon de plaats Beaulieu niet vinden. Ik zocht verder in de koffer en vond het adressenboekje. Met een paar franken en Trudy's telefoonnummer ging ik de telefooncel in.

Trudy nam op en hoorde mijn verhaal met stijgende bezorgdheid aan. "Beaulieu? Dat is niet ver, ik kom je meteen halen."

Opgelucht ging ik weer zitten op het bankje met de koffer naast me. Trudy wist waar het was. Op Trudy kon je altijd vertrouwen. Een betere vriendin dan Trudy had ik nog nooit gehad. Spijtig dat ze nu naar Frankrijk vertrokken was.

Trudy en Maria hadden mij uitgenodigd om hen de laatste twee weken van de zomer te komen helpen met het opknappen van hun pas verworven huis in Frankrijk. Toen Maria's moeder was overleden, hadden ze eindelijk het geld om hun droom te verwezenlijken: in Zuid-Frankrijk hadden ze een oude boerderij gekocht met het

bijbehorende land. Ver van een dorp, zelfs ver van de dichtstbijzijnde boerderij was het gelegen; een paradijs van stilte om in alle rust te kunnen beeldhouwen en schilderen.

"Elles, we hebben je feministische handjes nodig om spijkers in de muur te slaan," had Maria door de telefoon gezegd, bijna overstemd door Trudy die liever zelf spijkers in muren sloeg. Maria heette me altijd hartelijk welkom, dichtte me altijd meer kwaliteiten toe dan ik verdiende, bombardeerde me tot een stoere, onbevreesde kenau terwijl ik me liever verborg achter de brede rug van Trudy. Maria was ooit naast me komen staan, achter die brede rug, ze had Trudy's hand gepakt met een glimlach naar mij en samen hadden ze Nederland verlaten.

Ondanks alles miste ik Trudy te erg om het aanbod te weigeren. Ik had ook even genoeg van het ontwikkelen van de eeuwige pasfoto's en vakantiefoto's in de fotowinkel in het dorp waar ik woonde, vlakbij mijn moeder. Iedere keer dezelfde koppen, iedere keer dezelfde bikini's op dezelfde stranden. Ooit waren portretfoto's mijn sterke kant geweest, toen ik nog op de Rietveld zat, nu kon ik geen kop meer zien. In de beschutting van mijn donkere kamer thuis trachtte ik soms nog iets te vinden wat op kunst leek, maar het lukte me niet geïnspireerd te werken.

Ik had Maria beloofd dat ik mijn haar met de tondeuse zou bewerken, mijn tuinbroek en loodgieterskist van zolder zou halen, en me onmiddellijk naar Frankrijk zou haasten.

De zon scheen op mijn armen en maakte me soezerig. De stilte was diep en gonsde als liters vloeibaar lood door mijn hoofd.

Het ronkende geluid van een zware diesel maakte me wakker. Het klonk ver, alsof het ergens in de diepte van mijn slaap omhoog worstelde langs steile bergwanden. Ik knipperde met mijn ogen en zag seconden lang de hele wereld in een helblauwe gloed, die alle kleuren verbleekte.

Nog eens knipperde ik met mijn ogen, en toen ontwaarde ik tegenover me de gestalte van het tere meisje met de horrelvoet. Ze zat op haar hurken tegen de wand van de telefooncel, haar gelaarsde voet recht vooruit gestoken, haar linkerwijsvinger geduldig peuterend in één van haar neusgaten.

Ze schrok op toen ze mijn open ogen zag, maar ze bedwong zich en vluchtte dit keer niet. Wel sloeg ze haar beide armen beschermend om haar bovenlichaam. Ze fluisterde een woord.

"Dis...dis..." verstond ik, en toen, alsof het haar al haar adem kostte: "Disparus".

"Ma voiture?" Ik boog me naar haar toe, het hart bonzend, hoopvol.

Ze schudde driftig haar hoofd. "Les enfants. Tout le monde. Tout le vin." Ze krabbelde overeind en hobbelde weg, zo snel ze kon met haar horrelvoet en haar krukken. Ik keek haar na. Weer alleen. Zelfs het gezelschap van dit kind, dat blijkbaar geestelijk niet in orde was, werd me ontzegd.

Midden op het plein struikelde ze over een uitstekende kei, viel voorover, op haar knieën en handen, en één kruk rolde de helling af tot vlak voor mijn voeten. Meteen sprong ik overeind, raapte de kruk op en haastte me naar haar toe. "Ça va? Tu as mal?"

Ze wreef over haar ellebogen en keek neer op haar knieën. Een licht gekreun duidde erop dat ze pijn had, maar ze schudde haar hoofd naar mij en verzekerde dat alles uitstekend ging. Toen ik haar hand pakte om haar te helpen, wendde ze zich onwillig af, maar toen greep ze met haar bleke klauwtje mijn hand zo stevig vast om zich op te hijsen, dat het bloed uit mijn handpalm stroomde. Ik had haar snel overeind en onmiddellijk griste ze de kruk van onder mijn arm vandaan. Ze keek me aan, verwonderd, onbegrijpend, toen hinkelde ze weg. Na een paar passen stond ze stil en keek om. "Alors, tu viens?"

Uit haar dringende ogen begreep ik dat het beter was niet hier te blijven. Ik haastte me terug naar de bank, gooide mijn slaapzak weer over mijn schouder, pakte de zware koffer en liep achter haar aan het dorp door.

We stapten door een zwart ijzeren hek en kwamen terecht op een klein binnenplaatsje met overal plantenpotten: langs de muren, aan de muren, in groepjes in het midden. Een grauwe tuinslang lag dwars over de stenen vloer als een hongerige adder, sporen van water om zich heen. De lucht was vergeven van net besproeide peterselie, citroenmelisse, dille en rozemarijn. In de potten die als roddelende oude vrouwen in een groepje bij elkaar stonden, herkende ik koriander, venkel en selderij. In een plastic bak die een paar decimeter boven de grond hing, vochten salie, oregano en tijm om een plekje. De fijne blaadjes van de kruiden glinsterden vochtig en zagen er groen en fris uit. De tuin droeg een zoetige, zware geur.

Nadat ze het hek met een roestige sleutel had dichtgedraaid en voorzichtig over de schouderhoge achtermuur naar links en naar rechts had gespied beduidde het meisje me te gaan zitten onder een vijgenboom, waar twee rotan stoelen stonden. Op de rotan tuintafel stonden een fles wijn en twee glazen.

Ik legde mijn spullen op de terrastegels en nam plaats. Mijn benen voelden nog steeds als lood en vreemd pijnlijk. De wijn was zoet en zacht en de kramp verdween langzaam naar de achtergrond terwijl mijn hersenen zwommen in een poging haar gemompelde Frans te verstaan.

Ze zat voorovergebogen in haar stoel en lispelde eentonig een verhaal in haar glas, op zangerige toon, alsof ik er niet was. Ik begreep slechts de woorden: “kinderen”, “verdwenen”, en, heel zacht gefluisterd: “stiefvader” of “peetvader”, dat wist ik niet precies.

“Tu as peur, non?” vroeg ze plotseling lachend, en legde haar fijne hand op mijn elleboog. “Pas de gendarmes ici, pas de gendarmes”, en ze boorde haar ogen, die door de weerschijn van haar wijnglas een rode gloed hadden, diep in de mijne. Ze was onbeschrijflijk mooi.

“Tes genoux, ça va?” vroeg ik, wijzend op de opengeschaafde knieën. “Tu as du bandage? Il faut de...” Ik maakte een gebaar van schoonmaken van de huid en toen ze niet reageerde, pakte ik de tuinslang en liet wat water in mijn hand lopen. Daarmee wreef ik voorzichtig het bloed van haar knieën. Ze schrok van de aanraking, of van het koude water op haar benen, en keek met grote, verwonderde ogen toe zonder een poging te doen om te helpen of om me tegen te houden. Toen ik klaar was, haar knieën schoon, bleef ze me aankijken met die vragende blik.

Ik sloeg het restje in mijn glas achterover en probeerde mijn geheugen te dwingen om een beleefde afscheidsgroet op te roepen, toen ze de fles nogmaals oppakte en mij opnieuw inschonk.

“Ce vin, c’est doux, n’est-ce pas? Doux, jaloux, pas-du-tout, entre nous...”, en ze neuriede door, een stoet van rijmwoorden. Ze had gelijk, de wijn was merkwaardig zoet, maar een zachte, milde zoetheid, als de geur van vers leer of nog niet opgebloeide oleander. Het verdrong mijn bezorgdheid over de verdwenen auto en het vreemde dorp. Ik leunde achterover, mijn glas in de hand.

“Moi, Johanna”, sprak ze vervolgens, en wees met haar wijsvinger naar haar borstkas. Ik knikte alleen maar, niet geneigd om mijn eigen naam prijs te geven. Ze pakte de wijnfles op, hield die voor mijn neus en wees naar het etiket.

“Domaine du terrasse”, stond erop, “Vin de pays des figues, mis en bouteille au chateau”. Het zei me allemaal niets. Toen ze mijn niet begrijpende blik zag wees ze speciaal op de kleine lettertjes, helemaal onderaan.

“Juliette et Johanna van der Spek”, stond er gedrukt, en ik werd wel gedwongen bepaalde verbanden te leggen, al begreep ik er nog steeds weinig van. Het zal wel, dit is dus Johanna, dacht ik bij mezelf.

Plotseling klonk een diep gegrom en een hond blafte een maal zwaar achter de gebroken ruit. Johanna schoot rechtop.

“Allez vite!” siste ze me toe, en schoof de sleutel van het hek in mijn richting over het tafelblad. Terwijl ze naar de deur toe strompelde fluisterde ze nog: “Ma soeur, elle a...” en ze maakte de zin af door met haar hand langs haar keel te gaan.

“Elles!!”

Alsof ik uit een droom ontwaakte, realiseerde ik me ineens dat het geluid van een diesel dichterbij en dichterbij was genaderd en ergens vlakbij een steeg in was geploeterd en daar stond te rammelen. Dat was Trudy’s vertrouwde stem, die door de steegjes liep te zoeken als iemand die overal thuis is en overal raad op weet. “Waar ben je?!”

“Hier!” brulde ik terug en toen keek ik beschaamd in de richting van Johanna. Hoorde ze de wanhoop in de overslaande stem? Alsof ik bang was dat het kreupele meisje me zou aanvallen! Maar ze glimlachte terwijl ze de deur achter zich sloot, de halfvolle fles en de beide glazen in haar hand.

Ik had net de sleutel om weten te draaien in het slot van het ijzeren hek en had de eerste stappen in het straatje gezet, toen Trudy aan kwam lopen. Betrouwbare solide Trudy, groot en mager, met een hoekig, breed gezicht en lang, bruin haar dat ze slordig in een staart gebonden had, was gekleed in haar gebruikelijke outfit, een afgeknipte spijkerbroek, een kleurloos T-shirt dat een bouwvakker goed zou passen, en een paar stevige, zwart glimmende Dr. Martens.

“Maria wacht op ons bij de auto”, zei ze, greep me bij de schouders en zoende me. Toen hield ze me even vast en keek me bezorgd aan. “Gaat het goed?”

“Laten we gaan”, zei ik hees.

Ze keek me nog eens aan, pakte toen de koffer en de slaapzak en liep voor me uit, de binnenplaats af. Trudy kon altijd de hele wereld aan op haar rustige, besliste manier. Ze droeg je tas als je moe was, ze gaf je te eten en te drinken als je honger en dorst had, zonder dat je behoefde te vragen.

Op het dorpsplein stond hun roestige oranje volkswagenbusje. Het was een busje uit de jaren zeventig en het was een wonder dat het ding hun reis naar Frankrijk overleefd had. Maria zat achter het stuur, maar toen ze me aan zag komen lopen, stapte ze de bus uit en trok me tegen zich aan.

Alles aan Maria was zacht en rond en warm. Ze had een fel roze jurk aan met gele zonnebloemen. Het roze was zo schreeuwend, dat het vloekte bij haar rode haren. Kleden kon ze zich niet, ze gaf er ook niet om, als ze maar opviel, als iedereen maar even warm en aardig tegen haar deed als zij tegen iedereen.

Vanaf de middelbare school kende ik Trudy al en Maria was er later, op de universiteit, bij gekomen. Het zonnige van Maria had een onweerstaanbare aantrekkingskracht op Trudy gehad en ik had gezien hoe ze zich liet opvrolijken door haar hartelijke vriendin, iets wat ik nooit gekund had. Ik begreep te goed waarom ze niet bij mij, die zich aan haar trachtte vast te klampen, was gebleven, waarom ze van deprimerend Nederland naar het zonnige Zuid-Frankrijk was verhuisd.

Trudy had mijn koffer en mijn slaapzak al in de bus gegooid en duwde mij tussen Maria en haarzelf in op de voorbank. Maria startte de auto en de hele bus rammelde, kwam in beweging, en stopte. Na nog een poging reden we even later het dorpspleintje af. Aan het eind van de weg stopte de auto echter resoluut en wat Maria ook probeerde, de auto deed niets meer. “Zet hem in de tweede versnelling en laat de koppeling

langzaam opkomen,” zei Trudy. “Die kant op.” Ze wees naar de weg die richting kerk liep.

“Die kant moeten we niet op,” zei Maria.

“Ik heb geen zin om hem de berg op te duwen, lieverd,” zei Trudy grijnzend, en ze stapte uit om te duwen. Ik stapte uit om te helpen, maar de weg liep zo steil omlaag dat we nauwelijks kracht hoefden te zetten. De motor sloeg weer aan en Maria verdween om een bocht.

“Dag Maria! Moeten we toch in dit rotdorp blijven,” zei Trudy lachend. Ik lachte mee, maar een koud gevoel kroop om mijn hart. Om de bocht stond Maria met de bus en we klommen er weer in. We reden zonder problemen verder de helling af en begonnen net te ademen en te lachen, toen de motor op het pleintje bij de kerk weer afsloeg. Maria zuchtte.

“Probeer jij het dan,” zei ze.

“Hij luistert niet beter naar mij,” zei Trudy droog. “Zal ik de garage bellen?”

“Komen die helemaal hierheen? We zitten hier ook verkeerd! We moeten hier helemaal niet zijn.”

“Nou nou, wat een paniek,” zei Trudy lachend. “Kom jongens, laten we hem aan de kant duwen.”

Daar stonden we in het dorp, bij de kerk en de begraafplaats, en ik voelde mij niet prettig. Terwijl Trudy uitgebreid onder de motorkap aan het kijken was, en ik over haar schouder mee keek met een baco in mijn hand, alsof ik er iets vanaf wist, voelde ik me bespied door de kieren van gesloten luiken en deuren. Een paar keer dwaalden mijn ogen af naar de grafstenen, om te kijken of de poedel daar weer stond.

Maria had een thermoskan koffie gepakt en schonk drie plastic mokken vol. Dat kon ik wel gebruiken. Ze ging op de grond zitten met haar rug tegen het busje en vertelde me over haar laatste werk, druivenplukkers op het veld. Ze was naar een wijnboerderij gegaan waar zomerkrachten aan het werk waren en had eindeloos geschetst. Nu was ze dat materiaal aan het verwerken in schilderijen.

Als hun huisje en hun atelier af zouden zijn, zou ze daar op de muren in zachte kleuren die beelden van het platteland schilderen, vertelde ze. “Het zou echt iets voor jou zijn,” zei ze, “er zitten vaak geen ramen in zo’n boerderij, het is een en al donkere kamer. Waar zijn je camera’s eigenlijk? Lagen die in de auto?”

Ik schudde mijn hoofd. “Niet meegenomen.”

“Wat een geluk. Stel je voor dat... Ik vind het toch wel raar dat hier geen politie is. Weet je het zeker, heb je het wel gevraagd?”

“Aan wie?”

“Dames, ik ga bellen.” Trudy stond voor ons, haar oliehanden afvegend aan een vieze doek, die ze vervolgens in haar broekzak stopte. Een groot deel bleef eruit hangen. “Ik kom er niet uit. Waar was de telefooncel?”

Ik wees het haar. “Zal ik meegaan?”

“Nee joh, drink jij even lekker een bak koffie! Heb je al iets gegeten?” Ze pakte van de achterbank een papieren zak met twee verse croissants erin. Ik at ze gretig op.

Maria vertelde over de verbouwing. Ze was als een radio zonder aan- en uitknop. Welk onderwerp ook, hoe groot de spanning ook was, hoe vasthoudend een stilte tussen mensen, Maria wist er altijd doorheen te breken met haar onnadenkende gebabbel.

“Ik wist niet dat ik het allemaal kon,” zei ze, “eigenlijk is Trudy de stoere van ons twee. Zij is zo goed, ze is heel geduldig en precies! Als ik op een spijker sla en ik sla drie keer mis, natuurlijk altijd op mijn hand, dan word ik boos en gooi ik de hamer weg! Doe jij dat ook? Ik ben blij dat je komt helpen, ik vind wel dat ze erg veel doet. Ze trekt

alles naar zich toe. Ik denk omdat ik zo ongeduldig ben, en ja, ik ben ook niet zo handig, dat is wel waar. De motoriek werkt gewoon niet zo goed bij mij. Ik wil best, maar ik ben niet zo handig als Trudy. Maar ik kan goed koken, dus dat doe ik dan. Zo lijkt het net alsof we in een ouderwets patroon komen, zij het bouwen, ik het koken. Maar schoonmaken kan zij beter dan ik. Kan jij dat goed? Ik heb wel zelf de tuin opgeknapt, een beetje omgespit en dingen erin gestopt, die we van de burens gekregen hebben. Ik zou niet weten wat het is, daar heb ik geen verstand van, maar het staat wel leuk, dat groen. En aan sommige dingen zitten bloemetjes. “

De kerkklok sloeg zeven maal. De slagen galmden zwaar en moeizaam door het lege dorp, alsof een hoogbejaarde koster met zijn laatste krachten aan het touw trok. Ik stond op. “Ik ga kijken waar Trudy is. Ze blijft te lang weg.”

“Goed, dan blijf ik hier. Bij de auto.”

Weer be kroop me dat koude gevoel. “Is het niet beter dat we bij elkaar blijven?” aarzelde ik.

Maria lachte. “Durf je niet alleen te gaan? Ik dacht dat jij zo’n stoere meid was!”

Ik hield me in en keek zwijgend over de begraafplaats. De poedel was nergens te zien. Er was helemaal geen levende ziel te bekennen. “Goed, ik ga.”

De telefooncel was leeg. De hoorn bungelde geluidloos aan de telefoon. Ook toen ik ophing en probeerde te bellen klonk er geen toon. Ik keek om me heen. Waar was Trudy? Het was niets voor haar om de telefooncel zo achter te laten.

Toen ik door de stugge klapdeurtjes de telefooncel weer verliet, zag ik op de grond de vieze olielap liggen die vanmiddag nog uit Trudy’s achterzak gehangen had. Ik raapte hem op en bracht hem naar mijn neus. De geur van olie, van Trudy’s zweet en body lotion prikkelde in mijn neus. Ik duwde de lap achter mijn broekriem en keek speurend om me heen. “Trudy? Trudy?” Mijn stem sloop als een leeg gefluister over de keien. Waarom was ik zo nerveus? Ik vermande me, zette mijn handen in mijn zij en riep luidkeels: “Trudy! Trudy!!” Het dorp was zo klein, dat moest je toch overal kunnen horen? Zo ver kon ze toch niet zijn?

Ineens zag ik op de hoek van het plein, in de diepe schaduw van een dichtgetimmerd huis, de zwarte labrador. Hij zat gehurkt, zijn achterpoten gebogen alsof hij klaar stond om te springen. Zijn lippen had hij weggetrokken van zijn tanden en hij keek me strak aan. Een rilling vloog over mijn rug.

“Heb jij er iets mee te maken?” zei ik hardop.

De hond likte begerig langs zijn tanden. Ik deed een stap naar hem toe en meteen ging hij staan.

“Ben jij blindengeleidehond geweest?” vroeg ik hem, “dat worden labradors toch? Het zijn hele lieve honden.” Ik deed nog een stap naar hem toe, en ineens sprong de hond recht op me af. Razendsnel week ik opzij en de hond kwam achter me neer. Ik draaide me om, maar hij draafde weg, recht over het plein, en verdween, alsof hij van mijn bestaan niets meer wist.

Mijn benen trilden, mijn knieën voelden week. Het liefst was ik meteen terug naar Maria gerend, maar ik kon Trudy niet in de steek laten. Waarom was het in godsnaam zo stil in het dorp! Toen herinnerde ik me Johanna en haar tuin. De enige levende ziel die ik had kunnen spreken. Zou zij me iets kunnen vertellen?

Het gebouw met de wijnkelders van Van der Spek lag tegen een helling buiten het dorp, tussen de velden met wijnranken. Het voorste gedeelte, een kantoor en een ontvangstruimte, stak uit de berg, terwijl de ruimte voor de opslag en rijping van de wijn daar direct achter lag, uitgehouwen in de rotsen en afgesloten met grote ijzeren hekwerken. De grote stenen ruimte met langs alle wanden wijnvaten had een constante

koele temperatuur. De Van der Spek-wijnen waren geliefd bij exclusieve wijninkopers. Nog elk jaar was de wijn zeer goed geweest, ook tijdens die jaren dat in andere wijngaarden in de streek sprake was van een mindere kwaliteit. Een Van der Spek was in de supermarkt of drankhandel niet te koop. De wijn, die al vaak de Prix Lion D'Or gewonnen had, was slechts verkrijgbaar voor de zeldzame driesterren restaurants en een handjevol rijke verzamelaars.

Er werkten weinig mensen voor Van der Spek: enkele druivenplukkers, een boekhouder en een administratieve hulp. Degenen die voor hem werkten waren al jaren in dienst en accepteerden dat de wijnboer bepaalde zaken nooit uit handen gaf. Geen van de personeelsleden mocht zich bijvoorbeeld bemoeien met het vullen van de vaten of het bottelen van de wijn. Contacten met de inkopers liepen tot voor kort alleen via zijn oudste dochter. Zij was het ook geweest die de PR deed; de fameuze producent van het bijzondere dieprode vocht liet zich nooit in publieke gelegenheden zien. Helaas had een tragisch ongeluk haar het leven gekost.

Terwijl ik het steile paadje zocht dat naar Johanna's terras liep, hoorde ik uit de steeg waarin de labrador verdwenen was het geluid van stuiterende houten wielletjes over straatkeien. Luid weerkaatste het tussen de muren. Het jongetje en zijn moeder! In welk huis waren die verdwenen?

"Hallo?" riep ik in de steeg in. Onmiddellijk verstomde het gekletter en de muren hielden hun adem in. Voorzichtig deed ik een pas de steeg in en spitste mijn oren. "Hallo? Je ne suis pas dangereuse." Ik stond stil en luisterde weer. Hoorde ik gerammel? Of was het gegrom?

Een hand greep me bij de schouder. Ik schreeuwde, kromp ineen en draaide me om, klaar om me te verdedigen.

"Maria!"

Ze lachte luid. "Slecht geweten, hè? Waar is Trudy? Dit moet ze horen!"

"Ik weet niet waar ze is," bromde ik nors.

Maria keek om zich heen. "Je bent al meer dan een half uur weg. Zullen we teruggaan naar de auto?"

Terwijl we langzaam terug liepen, riepen we luidkeels: "Trudy!"

"Ach, die is vast al bij de auto," zei Maria luchtig en ze grinnikte alsof ze een voorpretje had. "Misschien heeft ze hem al gemaakt."

Ik speurde voortdurend om me heen. De gesloten luiken leken een verschrikkelijk geheim te verbergen. Ondanks dat de zon steeds sneller wegzakte en een rode gloed verspreidde over de keien, voelde ik nog steeds zweet langs mijn rug druppelen. Soms keek ik van opzij naar Maria. Hoe kon ze zo zorgeloos zijn?

Bij het busje was geen spoor van Trudy.

"Ik haat mobiele telefoons," zei Maria, "zo'n image, op straat... Maar nu zou ik wel willen... Voor het eerst, weet je." Ze zweeg en keek me verwachtingsvol aan. Ik heb je bestempeld tot een stoere meid, maak het nu maar waar, leken haar groene ogen te zeggen.

Onbewust had ik mijn handen tot vuisten gebald. Ik stopte ze weg in de zakken van mijn tuinbroek. "Ik heb een meisje gezien. Daar gaan we heen."

Maria knikte. Samen liepen we door het dorp, dwaalden door de wirwar van steegjes op zoek naar het ijzeren hek. Gesloten luiken, potdichte deuren, lege pleinen staarden ons aan. "Disparu, toutes personnes," leken ze te fluisteren. "Doux, jaloux, pas-du-tout, entre nous... Pas des gendarmes ici." Mijn oren suisden.

De zon was verdwenen toen we in het laatste avondlicht eindelijk het zwarte, ijzeren hek vonden. Aan de binnenkant stak de sleutel er nog steeds uit, zoals ik hem

die middag had achtergelaten. Boven de achterdeur brandde een peertje in een roestige lantaarn, maar het huis zelf was donker.

“Johanna!” riep ik naar het huis. “C’est moi, est-ce que tu es là?”

Ik stond een tijd lang met mijn hand op de klink bij de deur te luisteren, gespitst op Johanna’s zangerige stem, maar ook op het diepe gegrom dat ik die middag achter de deur gehoord had.

“Kijk!” Maria stond bij de rotan tafel onder de vijgenboom. “Ze waren zeker aan het eten.”

Op de tafel dampte een pan soep en de geur van vele kruiden dreven door de tuin. “En stokbrood,” zei Maria gretig. Ze nam plaats op een rotan stoel, en pakte een kom. “Wat ruikt dat lekker.”

“Dat doe je toch niet!”

“Waarom ga je niet naar binnen? Bijt ze, jouw vriendin?”

Ik draaide mijn rug naar haar toe en duwde de klink voorzichtig naar beneden. Ik duwde, trapte met mijn voet, klopte op de deur, maar hij ging niet open. Stiekem opgelucht ging ik op de andere rotanstoel zitten.

“Ik laat wel geld achter,” zei Maria met volle mond. Ook eten kon haar er niet van weerhouden voortdurend te praten. Ik kon een homp met speeksel vermalen brood in haar keel zien en wendde me af.

“Ik vind het niet kunnen.”

“Doe niet zo ouderwets! Jij bent dat niet gewend, de gastvrijheid in het zuiden. Ze vinden dat niet erg, hier. Neem ook wat!”

Ik schudde mijn hoofd. Mijn maag voelde hard als steen. Ik kon niet aan eten denken zonder misselijk te worden, maar Maria werkte de ene kom na de andere weg, alsof ze in geen maanden gegeten had. “Die smaak, fantastisch,” mompelde ze steeds weer.

Een scherpe klap klonk achter de deur, gevolgd door een wegstervend geratel. Ik schrok op, mijn knieën tegen elkaar geklemd, mijn vuisten krampachtig gebald.

“Ah, voilà Johanna!” riep Maria met een vreemde, bijna dronken stem.

“Stil!” Ik stond op en liep naar de deur. “Johanna! Est-ce que tu es là?”

“Stil? Noem je dat stil?” Maria zwaaide met haar armen. “Johanna! Ton amie veut te voir!” Ze giechelde, zakte achterover en gleed bijna van haar stoel.

Het bleef stil achter de deur. Ik klopte, riep en duwde de klink omlaag, maar het was vergeefs.

“Maria,” begon ik, maar toen zag ik dat ze op de grond lag, half onder de tafel.

“Maria! Sta op, doe niet zo raar!”

Ze staarde me met kleine oogjes aan. “Jij bent mijn moeder niet,” stamelde ze met dubbele tong.

“Doe wat ik zeg!”

Waar haalde ik het lef vandaan. Zweetdruppels parelden op mijn voorhoofd. “We gaan naar de auto, slapen, ik kan je daar niet heen dragen.”

“Laat mij maar, ik lig hier goed.”

“Op die stenen?”

“Zijn lekker zacht.”

Haar stem werd steeds flauwer, haar ogen vielen dicht. Ik pakte haar bij de schouders, schudde haar door elkaar. “Maria! Sta op!”

“Nee...”

Alsof ze zwaar gedronken had lag ze daar op de stenen, en ik kreeg haar met geen mogelijkheid overeind. Wat miste ik Trudy, sterke Trudy, die fluitend twee kratten cola drie trappen op kon dragen! Maria was een mooie vrouw, maar niet één van de lichtsten, en ontspannen als ze was, woog ze als lood in mijn armen. Uiteindelijk legde

ik haar neer op een paar jute zakken en dekte haar toe met mijn overhemd. "Alsjeblieft, laat er niets gebeuren," prevelde ik. Ik zag geen andere mogelijkheid; ik durfde de auto niet achter te laten 's nachts, we konden niet nog een vervoermiddel kwijtraken. Vanuit het ijzeren hek liep ik een steegje in en kwam wonderlijk genoeg al snel op het kerkplein uit. Doodmoe tuimelde ik in de achterkant van de bus in en viel bovenop mijn slaapzak meteen in slaap.

Midden in de nacht werd ik wakker. Mijn geest voelde bedwelmd en ik staarde de duisternis in als door een dicht rookgordijn. Mijn armen waren loodzwaar, stijf en pijnlijk. De vloer van het busje zweefde onder me alsof ik op een luchtbed op zee dreef. Het maakte me misselijk en duizelig.

"Trudy," mompelde ik. Het busje, de golvende vloer, de protesterende maag die de alomaanwezige lucht van diesel niet verdragen kon, het riep herinneringen in me wakker aan zwerftochten, vrijheid en avontuur. "Trudy."

Iets bonkte tegen het busje en meteen trok de mist op en voelde ik me koud worden tot in mijn tenen. "Trudy!" riep ik hard, en realiseerde me op hetzelfde moment dat ze er niet was. Tranen sprongen in mijn ogen, nooit was ik zo bang geweest 's nachts. Verstijfd bleef ik liggen, toen hoorde ik gekrabbel aan de achterkant van het busje. Ik staarde naar de klink, alsof ik hem met mijn blik kon vasthouden. Het busje was niet op slot, Trudy had de sleutel in haar zak.

Ineens sneed een hoge, snerpande noodkreet door de nacht. Een beest in doodsnood! Of een mens? Het leek een onmenselijke kreet. Zwetend en rillend tegelijk richtte ik me op en kroop langzaam naar het zijraam. Mijn hart sloeg over. Honden! De poedel draafde tussen de grafstenen. Een witte poolhond, twee herders en een doberman pincher vochten geluidloos om een been met een lap vlees eraan. De witte poolhond keek even op naar het raam en ik zag vers bloed langs zijn witte bek druipen. Vlakbij de auto zat de zwarte labrador. Hij staarde mij onafgebroken aan, alsof hij wist dat er geen slot op de auto zat. Ik zakte terug op de vloer. Wat was er met Maria gebeurd? Ik had haar nooit alleen mogen laten. De weg naar haar toe was afgesneden, en zij kon nooit zelf de bus bereiken. Moest ik mijn leven wagen en met de baco gewapend naar het ijzeren hek rennen? Ik hoorde weer het donkere gegrom en geblaf achter de gebroken ruit. Waar was het veilig in dit behekste dorp?

Weer een ijzingwekkende gil! Het geluid sneed tot in mijn botten. Trudy. Maria. In godsnaam, waren zij veilig? Stilletjes kroop ik naar het zijraam. De honden waren naderbij gekomen. Steeds meer honden verzamelden zich om de bus, de bek halfopen, de lippen weggetrokken van hun blikkerende tanden. Ineens klonk een hees fluitje en alle honden draaiden zich om. De een na de ander stond op en draafde doelbewust een smalle steeg in. Opgelucht zag ik ze verdwijnen. Ik legde mijn hand op de klink, keek nog eens goed, en zag ineens de zwarte labrador, doodstil, afwachting. Hij staarde nauwkeurig naar al mijn bewegingen. Toen de klink van de bus draaide, stond hij meteen op en trok zijn lippen weg van zijn blikkerende tanden. Ik zag een draad bloederig vlees nog tussen zijn tanden. Haastig draaide ik de klink terug en ging zitten op de vloer. Ik legde de baco op mijn schoot en zat met mijn hoofd in mijn handen. Kwam er maar een einde aan de nacht!

's Ochtends wekten de eerste zonnestralen mij en ik verbaasde me dat ik in slaap was gevallen. Ik richtte me op en keek over het plein. Geen honden meer. De begraafplaats lag er schijnbaar vredig bij. Het was toch geen droom geweest? De gil. Het gegrauw. Wat had ik in doodsangst gezeten over Trudy en Maria! Over mezelf! Was het allemaal aanstellerij, was het omdat ik een hazehartje had, zoals Trudy altijd vertederd opmerkte, omdat ik de dingen groter en enger maakte dan ze waren?

Ik moest snel naar Maria toe. We moesten uitvinden waar Trudy was. Dat ene steegje dat zo direct op het plein uitkwam, welke was het ook alweer? Voor de zekerheid stak ik de baco bij me. Boos op mezelf omdat ik zo angstig was en al het richtingsgevoel dat ik had mij in dit dorp verlaten had, dwaalde ik uren door de stegen en straatjes. Ik kwam terecht op het plein met de telefooncel en ging zitten op het bankje, doodmoe. Ik hield mijn handen voor mijn ogen om me van de zon af te schermen en ineens voelde ik me hopeloos verdrietig en verlaten. Het leek alsof iemand een spel met me aan het spelen was, alsof iemand me in een doolhof gezet had zonder uitgang en terwijl ik aan het dwalen was, nam hij een voor een alles waar ik nog een beetje houvast aan had, van me weg. Hij zat daar, ergens in een groot huis, hij kon me zien, hij wist hoeveel ik wist, hoe weinig ik wist, hij wist wat ik zou gaan doen en wreed grijnzend hakte hij de railing waar ik me aan vast klampte om.

Of was ik aan het doordraaien en wegzakken in zelfmedelijden? Flink zijn, doorstappen, zo kwam ik niet verder!

Ik ging rechtop zitten. Met de lap van Trudy veegde ik mijn ogen droog. De hond. Het krent zat er weer, die rotlabrador, hij was zeker geen blindengeleidehond geweest.

“Baas,” zei ik tegen hem, “zoek! Ga je baas halen! Flikker op! Anders trap ik je in elkaar! Hoor je?!” Met een lef die ik alleen in uiterste nood had, stapte ik dreigend op hem af. De hond staarde me bewegingloos aan. Toen stond hij op en liep in de richting van de kerk.

De stilte in het dorp leek nog dieper dan de vorige dag. Johanna had ik nu nodig, maar zij liet zich niet zien. Johanna Horrelvoet, ik wil geen wijn, soep of brood, ik wil mijn vriendinnen terug, ook Maria! Vooruit, zoeken, zei ik tegen mezelf. Ze moeten ergens zijn.

Achter de wijnkelders, voorbij de opslagplaats, was een decennium geleden een zaal uitgehouwen in de rotsen. Dit was de zaal waar de ingrediënten werden toegevoegd die de wijn van Van der Spek zo bijzonder maakten.

Midden in de zaal stonden twee diepe, wit betegelde bakken en een lange, marmeren tafel. Langs één muur hingen lange waslijnen. Aan de andere kant stonden de vaten met wijn, links de verse wijn, die klaar was voor de laatste bewerking, rechts de wijn die lang genoeg had gerijpt en gezeefd moest worden. Na het zeven werd de wijn met een slang in een tank gepompt. Deze wijn was klaar om gebotteld te worden.

Terwijl de druiven geoogst werden, begon het villen en meteen daarna het grondige zuiveringsproces van de huiden. Ze werden geschoren, en met een pincet nagekeken op haartjes, korstjes en andere onreinheden. Daarna werden ze één voor één in de eerste bak gedompeld, die gevuld was met een oplossing van chemicaliën die restjes botsplinters, bindweefsel, pezen en slagaderwand losweekte. Het bad werd een aantal keer leeggepompt en opnieuw gevuld en de huiden werden keer op keer afgespoeld. Tot slot werden ze aan de drooglijnen opgehangen, waar ze niet meer dan 24 uur mochten hangen. De tweede bak bevatte een kruidenmengsel. Dagenlang weekten de huiden daarin tot ze sponzig en vol waren. Eenmaal aan de wijn toegevoegd moesten de huiden soepel uiteen kunnen vallen en oplossen in het rode vocht.

De verschillende kwaliteiten van de wijn haalde Van der Spek uit de verschillende kwaliteiten van de huiden: de rijkdom van een oudere huid was nooit dezelfde als de zachtheid van een jonge huid. Sommige huiden waren droog, andere vet, sommige waren gerimpeld en taai, andere zacht en vol als die van een baby. Van der Spek analyseerde zorgvuldig elke huid voordat die werd toegevoegd aan de wijn, en vergat nooit de smaak van een wijn bij een bepaalde huid. De kwaliteit en frisheid

van een huid had invloed op de zachtheid en mildheid van de wijnen en daardoor op de unieke wilde smaak van iedere Van der Spek variant.

De tuin achter het ijzeren hek was stil en verlaten. Het leek alsof de tijd hier stil stond. Een sprookjestuin, een tuin uit een spannend boek dat ik gelezen had, waar ik niet zelf in had gezeten. Niets herinnerde aan de soep die Maria gisteren gegeten had. De rotan stoelen waren leeg, de tafel was opgeruimd. Er lagen een paar boombladjes op, alsof er lang niemand aan gezeten had. En Maria was verdwenen.

“Johanna,” fluisterde ik. “Maria.”

Waarom fluisterde ik? Ik schraapte mijn keel en zei hardop: “Maria.” Maar toen ik adem haalde om de naam te roepen, voelde ik een prop in mijn keel alsof ik elk moment in huilen kon uitbarsten. Waarom die paniek? Het kon zo zijn dat ze net op weg was gegaan naar de bus en daar op me zat te wachten. Maar ik kon het niet geloven. Rede en paniek tolden vechtend in mijn hoofd en doodop zakte ik in een stoel. Ik staarde doelloos naar de tafel. De gil 's nachts, was die hiervandaan gekomen? Hoorde de labrador hier thuis? Onwillekeurig keek ik over mijn schouder naar de deur. Een onbedwingbare huivering liep langs mijn rug, en toen ik met een zucht stil wilde gaan zitten, voelde ik dat mijn benen trilden.

Zag ik nou overal zwarte labradors? Stond de hond daar echt bij het zwarte hek door de spijlen naar mij te loeren? Ik wreef over mijn ogen en keek weer. Hij stond er niet. Ik moest actie ondernemen om niet gek te worden.

Ik stond op en duwde de klink van de deur omlaag. Misschien was Maria naar binnen gegaan. Had Johanna haar buiten gevonden en in bed gestopt. Zo gastvrij leek ze wel. Ik duwde hard met mijn schouder tegen de deur en bijna verloor ik mijn evenwicht. De deur was nu niet op slot. Ik struikelde de gang in. Met twee stappen was ik vanuit de frisse tuingeuren in een bedompte ruimte gekomen met een weeë, vochtige lucht die rechts van me op een vlaag tocht dreef. Ik bleef staan en knipperde met mijn ogen. Het was aardedonker. Ik voelde naar lichtknopjes, maar vond ze niet. De geur was weerzinwekkend, zo penetrant dat ik door mijn mond ging ademen. Mijn maag draaide zich weer protesterend in allerlei bochten en ik moest me vasthouden aan de deurpost. Het was ondraaglijk. Voorzichtig schuifelde ik vooruit. Mijn voet stootte tegen een metalen bakje en schoof het enige centimeters van zijn plaats. Ik meende een diep gegrom te horen. Ademloos stond ik stil. Het leek of de muren ook hun adem inhielden, in afwachting van wat ik zou gaan doen. Ik hoorde niets meer, alleen het wilde bonzen van mijn hart. Ik deed nog een stap en tastte met mijn hand langs de koude, stenen muur. Daar was een lichtknopje! Godzijdank, het licht ging aan, en mijn ogen knipperden tegen het felle, kale schijnsel van een peertje aan het plafond.

Nu zag ik dat rechts van mij het gat van een kelder lag en daarvandaan kwam de weerzinwekkende geur. De metalen bak die ik met mijn voet had geraakt, bevatte een lel vlees, met donkerrood, geronnen bloed. Kennelijk was hier een hond. Nerveus keek ik om me heen. Ik stond in een groot vertrek. De keuken was in de hoek bij de achterdeur weggedrukt. Het was niet meer dan een aanrecht en een scheefgezakt keukenkastje, dat was afgesloten door een vettig gordijn. Aan de andere kant van het vertrek stonden een ijzeren bed en een houten wieg. Het matras was bedekt met zwarte hondeharen. Een vierkante houten tafel prijkte onder het peertje, drie stoelen erom heen en midden erop de soeppan die Maria misschien fataal was geworden. Links tegen de muur waren kisten opgestapeld. In één ervan zag ik minstens een dozijn flessen rode wijn.

Geen levende ziel, geen hond, geen geluid. Als er iets gegromd had, waar was dat vandaan gekomen? Ik boog me over de trap van de kelder en tuurde in het duister.

Ik meende geritsel te horen, maar langzamerhand was ik het vertrouwen in mijn eigen waarneming verloren. Overal zag ik grommende labradors springen.

Wat had Trudy gedaan in mijn plaats? Ik ging rechtop staan en stak fier mijn borst vooruit. Ik haalde diep adem in mijn buik en zei hardop; "Trudy. Ben jij daar beneden." Ik schraapte mijn keel en ging verder: "Ik kom je halen, Trudy!"

Terwijl ik de eerste treden van de stenen trap nam, zag ik de kruk van Johanna halverwege de weg omlaag liggen. De kruk leek gebroken te zijn. Och, arme Johanna, was zij van de trap gevallen de diepte in, lag zij op de stenen vloer van de kelder in die afschuwelijke stank, hulpeloos, misschien wel dood? Snel daalde ik verder af. De muren waren besmeurd met donkerrode vlekken. Ik haalde de palm van mijn rechterhand langs de vegen op de kruimelige bakstenen en rook eraan. Het was een mufte lucht, met een vieze scherpte erin. Ik raapte de kruk op en zag dat ze nutteloos was, in tweeën gebroken. Met de baco in mijn ene hand en de twee helften van de kruk in de andere liep ik verder naar beneden.

Meteen rechts was het lichtknopje. Niemand lag op de vloer te kreunen of te grommen, geen Johanna, geen hond, geen Maria, geen Trudy.

De kelder strekte zich uit onder het hele huis. Op de vloer lag her en der stro en zaagsel, met een extra dikke laag in de hoek waar een zaagmachine stond. In het midden van de ruimte stond een lange houten tafel, minstens zo groot als een massagetafel of een operatietafel. Onder de tafel stonden twee solide, houten bakken. Ik liep er naar toe, maar ze waren zo zwaar, dat ik ze niet kon verschuiven. Ze zaten vol gereedschap. Een pas geslepen bijl, een slijpsteen, een enorme houten hamer, een hele nieuwe klauwhamer en verschillende breekijzers. Ik voelde me klein met mijn baco. Alle vier de muren waren tot het plafond bedekt met metalen kasten. De deuren ervan waren afgesloten met zware hangsloten. Een trapje stond voor een van de deuren.

Weer hoorde ik geritsel. Nu wist ik het zeker. Op de grond bij de zaagmachine. Zeker een rat. Of kwam het uit de kast? Ik kon niet goed zien hoe diep de kasten waren, maar toen ik boven in de ijzeren deuren kleine luchtgaatjes zag, besloot ik dat ik moest kijken of er iemand opgesloten zat. Ik kon nu niet weglopen, niet meer. Dat had Trudy ook niet gedaan. Integendeel!

Ik bekeek de kastdeuren en de sloten nauwkeurig. De wand was van zwaar metaal. De kasten staken zeker nog een halve meter boven mij uit. Ik rammelde zachtjes aan een deur, misschien zou ik die op een kiertje kunnen krijgen en zien wat voor ruimte erachter zat. Maar de deuren klemden muurvast. Dat vergde grover werk. Voor het eerst was ik blij met het gereedschap.

Ik pakte een breekijzer en probeerde op allerlei manieren het hangslot open te wrikken. Hoe deden dieven dat zo snel en geluidloos? Of moest het tussen de deur? Maar daar was nog geen zakmes tussen te krijgen, laat staan een breekijzer. Ik zwoegde, zweette en vervloekte mijn onhandigheid. Waarom had mijn moeder mij nooit aangemoedigd om te leren omgaan met gereedschap! Meteen moest ik lachen om die onredelijke gedachte. Had ze me moeten leren in te breken in ons eigen huis of bij de burens een kraak te zetten? Ik lachte hardop en hoorde het geluid kaatsten tussen de ijzeren kasten. Mijn vermoeide armen werden slap van het lachen en ik bleef maar doorgaan, ik moest zo lachen, ineens zag ik hoe belachelijk het was, dat ik me voor niets zorgen maakte. Idiot die ik was, mijn auto stond ergens op een plein en ik was gewoon de weg kwijt en had de afspraak met Trudy en Maria weer eens verkeerd begrepen, die zaten in een kroeg te wachten en te mopperen op mijn verstrooidheid! Nog grinnikend zette ik voor de laatste maal mijn kracht op het breekijzer en ineens sprong het slot los.

Er viel iets uit de kast op mijn schouder en ik liet het breekijzer vallen en raapte het op. In twee handen hield ik het voor me en staarde. Een doodskop keek me vanuit

zijn holle oogkassen aan. Met een schreeuw liet ik het vallen. Ik keek op naar de kast en daar stonden ze, rijen grijnzende kaken, holle oogkassen, kale schedels. Ze staarden over mij heen, drie rijen dik. Ik sloeg de deur dicht en drukte mijn rug er tegenaan. Het was een nachtmerrie! Maar het koude ijzer in mijn rug en de grijnzende schedel op de grond waren levensecht. Mijn knieën voelden week, ik kon niet meer staan en zakte langzaam in elkaar. Toen hoorde ik voetstappen op de trap en meteen schoot ik overeind en greep het breekijzer. Wie er ook zou komen, ik zou mijn leven duur verkopen!

Twee ongelijke voeten kwamen tevoorschijn, een schoen en een laars, en Johanna verscheen onderaan de trap. Ik schreeuwde het uit. Ik sprong naar voren en zwaaide woest en ongecontroleerd met het breekijzer. Het slingerde uit mijn handen en bonkte tegen een kast aan.

“Sh, sh, silence, viens avec moi.” Johanna pakte mijn hand. Ik greep mijn baco in de andere hand, en liet me meeleden de trap op en naar buiten. “Tu n’as vu rien, rien du tout,” mompelde ze met een kalme, bezwerende stem.

Ze wreef voortdurend licht over mijn hand, zette me op een rotan stoel en hurkte naast me, zonder die hand los te laten. Ik sloot even mijn ogen en onmiddellijk waren ze daar weer, rijen schedels die me aankeken, grote en kleine, holle, verwijtende, starende ogen, mannen, vrouwen en kinderen. Weer hoorde ik mezelf gillen, mijn ogen stijf dichtgeknepen.

Een koele hand sloeg op mijn wang en ik opende mijn ogen. Daar zat Johanna, vlakbij me, en ze begon weer te praten, monotoon, dwingend. “Rien du tout, rien...”

“Rien,” herhaalde ik als een kind dat leert praten. “Rien du tout...” Het was een hulpeloos gestamel.

“Rien du tout,” fluisterde ze.

“Rien du tout,” fluisterde ik haar na.

Ze knikte, dringend, en legde een hand op mijn knie. “Reste ici, je reviens.” Ze stond op en liep weg.

Ik hield de baco stijf in beide handen. Trudy, Maria? Ik kon niet meer denken. Er was iets met ze, maar wat? Wat had ik afgesproken? Mijn benen trilden, mijn voeten tikten razendsnel op de tegels. Ik telde hardop, ik telde de tikken, de tegels, de schedels. Nee, niet de schedels! Ogen zijn twee keer zoveel als schedels. Neuzen even veel. Kaken? Nee, nee. Nee! Ik stond op en liep mompelend heen en weer over de binnenplaats. Planten. Dat was oleander, dat was citroenmelisse, dat was tijm, dat was peterselie, dat was peterselie, dat was oleander, dat was, dat was.... Dat was een stenen bak, nee, geen schedel, een steen, nog een steen, drie stenen... “Rien du tout”, zei ik weer, fluisterzacht. “Rien du tout”, en ik wou dat ik het geloofde.

Johanna was terug en reikte me een glas wijn aan en in een teug dronk ik het leeg. Meteen kotste ik alles weer uit. Ze legde een hand op mijn rug en de andere op mijn hoofd, en kalmeerde me. “Rien du tout”, zei ze kalm.

Buiten adem ging ik weer zitten. Ze schonk nog een glas wijn vol en glimlachend reikte ze me dat aan en op dat moment zag ik de blauwe plekken in haar nek.

Haar lippen bewogen. “Pas si vite. Lentement.”

Ik keek toe hoe ze, leunend op een stok, de tuinslang pakte en mijn braaksel wegschoot met een sterke straal water. Ze ging verder met de tuin besproeien en ik volgde al haar bewegingen. Ik kon mijn ogen niet van haar af houden, als een bang kind dat bij haar moeder wil blijven.

Ik hield een hand aan de muur, en één tegen de andere muur, die ineens verdacht dichtbij was gekomen. De steegjes waren niet breed. De wijnvoorraad van Johanna had eindeloos geleken; die bijzondere, zachte, zoetige rode drank met een

dieprode kleur als die van bramenjam. Zacht, maar dwingend had zij erop aangedrongen dat ik moest gaan. Ik moest het dorp verlaten. Dat was het beste.

Dat idee kwam me ook helemaal niet vreemd voor, maar met zulke zware ledematen, hoe kon ik dat in godsnaam bewerkstelligen? Met een paar ogen die niet konden besluiten op welk object ze zich zouden vestigen, hoe kon ik daarmee lopen, laat staan auto rijden? En Maria? En Trudy? Moest ik die achterlaten?

Ik had Johanna gevraagd naar Maria, mijn vriendin met de rode haren, en Johanna had schamper haar schouders opgehaald en gevraagd of dat echt mijn vriendin was. Later had ze gezegd dat ze veilig was, dat alles goed was. Maar ik moest gaan.

Maar waar was Trudy? Waar was Trudy in godsnaam, die altijd zo rustig bleef? Als iedereen dronken was, zat zij achter het stuur. Dat kon ik nu wel gebruiken. Hoe ik de bus moest starten zonder sleutels wist ik echt niet. Ook een truc voor inbrekers die Trudy wel zou kennen.

Onverwacht snel stond ik op het plein bij de kerk en de begraafplaats. Het busje zou daar in de hoek moeten staan, waar nu avondschaduw hing. Maar het busje was veranderd, het was geel geworden en klein. Mijn eigen vertrouwde gele brik stond daar te wachten alsof hij nooit anders had gedaan.

Ik liep naar de auto en voelde aan het portier. Open. Het slot was geforceerd. Op de achterbank lagen mijn tas en mijn slaapzak. Droomde ik? Had ik alles wat er gebeurd was gedroomd? Ik zag een fles water op de vloer liggen en goot de inhoud over me heen. Even huiverde ik, toen knipperde ik met mijn ogen de straaltjes water weg. De zon voelde alweer warm aan in mijn natte nek, maar ik bleef huiveren. In mijn hoofd zweefden flarden mist die een gruwelijk geheim verborgen. Ik voelde me alsof ik maanden in dit dorp aan het dwalen was, en tegelijk leek het of ik hier een minuut geleden was gestrand. Ik had geen besef meer van tijd en ruimte, geen besef van wat echt gebeurd was en wat niet.

Ik hoorde weer de stem van Johanna die me aanspoorde te vertrekken en angst kreeg de overhand. Hier dreigde gevaar, hier was iets gruwelijks aan de hand. Ik moest maken dat ik wegwam.

Ik stak het sleuteltje in het contact en startte. Hij deed het. Godzijdank. Ik drukte het gaspedaal in en de wagen rammelde de dorpsweg af, naar waar ik me een landweg herinnerde in de richting van het volgende dorp. Daar voorbij liep een autoweg richting de snelweg, richting de bewoonde wereld.

Hoeveel mensen had ik de afgelopen dagen gezien, hoeveel levende, gezonde mensen? Geen winkels, geen postkantoor, geen kinderen die "Hello!" riepen naar toeristen, geen politie, geen mensen op straat. Een uitgestorven dorp, en wie weet hoe letterlijk uitgestorven het was? Ik wist niet of ik mijn volledige verstand nog had.

Toen zag ik in mijn achteruitkijkspiegel een hinkend blond meisje verschijnen, leunend op een stok, een bundeltje kleren onder de arm. Ze zwaaide naar me. Voor het eerst leek ze me wat te willen vragen, voor het eerst sinds ik haar kende wilde ze dat ik iets voor haar deed in plaats van andersom. Ze glimlachte opgelucht toen ik stopte en uitstapte.

"Qu'est-ce que tu veux, Johanna?"

"Je viens avec toi."

Het was geen verzoek, het was een beslissing, een mededeling. Ik hield het portier voor haar open maar ze schudde haar hoofd: ze wilde achterin.

Op de achterbank zat ze, glimlachend en stralend als een klein kind, met grote ogen te kijken naar de verdwijnende landschappen om ons heen, de grote weg, de ondergaande zon.

Bij een eenzame steile rots, waaruit een vierkant gebouw leek te groeien, zagen we in het avondlicht de gestalte van een man, die een groot ijzeren vat naar een vrachtwagen rolde. De laatste rode stralen ketsten af op de blote streep op zijn onderrug, zijn witte hemd te kort voor zijn afgezakte grijze pantalon. Johanna schudde haar schouders even, alsof ze iets afwierp.

Met het bundeltje kleren op schoot bleef ze maar staren, alsof het de eerste keer was dat ze buiten het dorp kwam, en wie weet was dat ook wel zo. Mooi, blond meisje met de horrelvoet, ik had haar nooit als ruilkind gewild voor Trudy en Maria. Ach, wat was dat voor onzinnige gedachte!

De snelweg kwam in zicht en ik lette alleen nog maar op het verkeer, tot ik had ingevoegd. Toen keek ik in mijn binnenspiegel naar Johanna. Johanna! Johanna had op de achterbank van mijn auto een kleurloos T-shirt aangetrokken, te ruim voor haar smalle schouders, en een afgeknipte spijkerbroek. Ze glimlachte naar me en stak haar gezonde voet omhoog. Hij was gehuld in een te grote zwarte Dr. Martens.

De schragen tafel met houten klapstoelen eromheen stond klaar: flessen wijn erop, glazen, mandjes met brood om de smaak te neutraliseren. Het vrolijk gekleurde tafellaken, felroze met een patroon van grote zonnebloemen, wapperde in de wind. De trotse Franse vlag was gehesen.

Speels tikte de wind een houten hondje met wieltjes tegen de lange mast, alsof hij zich vrolijk maakte over de toeristen. De wijnproeverij kon beginnen.

Het was een uitzonderlijk goed jaar geweest.